

Turvemaiden maankäytön uudet vaihtoehdot ja niiden vaikutukset ekosysteemipalveluihin

Tausta

Metsätalouden maasta noin kolmannes on turvemaita; metsämaasta samoin kuin puuvarannosta turvemaiden osuus on noin neljäsnes. Turvemaametsien puuston laskennallinen arvo oli vuonna 2013 noin 11 mrd €. Noin puolet maamme soiden kokonaispinta-alasta on ojitettu metsänkasvatusta varten; Etelä-Suomessa selvästi yli 75%. Ojitusinvestointeihin on kohdennettu huomattavasti sekä julkista että yksityistä rahoitusta. Investointien antamaan tuottoon ja toisaalta maankäytön haitallisiin ympäristövaikutuksiin pyritään vaikuttamaan erilaisilla sääädöksillä ja ohjeilla. Turvemaiden maankäyttöä ohjaavia sääädöksiä ja suosituksia on juuri uusittu monella eri taholla. Kysymys on merkittävästä maankäytön ohjauksesta. Sellaisia ojitettuja turvemaita, joilla perinteinen ainespuun tuotanto voidaan katsoa taloudellisesti kannattavaksi, on noin 4 milj. ha. Eri syistä heikkotuottoisia ojitettuja turvemaita on puolestaan noin 800 000 ha.

Sekä maankäytön ohjauksen että metsänhoitosuosituksen ja muiden käytännön ohjeiden perustaksi tarvitaan tutkimustietoa. Tähän hankkeeseen on pyritty kokoamaan turvemaiden metsätalouskäytön ja metsänhoitomenetelmien ajankohtaisimmat kysymykset. Hanke on osa Luonnonvarakeskuksen ”Metsät moneen käyttöön” tutkimusohjelmaa (2014–2018).

Tavoitteet

Tutkimuksen kohteena ovat turvemaat voidaan jakaa kolmeen ryhmään, joita koskevia kysymyksiä tarkastellaan eri osahankkeissa. Osahankkeessa 1 keskitytään ainespuun kannattavaan tuotantoon soveltuviin turvemaihin, osahankkeessa 2 heikkotuottoisiin turvemaihin, joille on löydettävä vaihtoehtoisia maankäyttömuotoja ainespuun tuotannon sijaan, ja osahankkeessa 3 turvetuotannosta vapautuviin suonpohjiin, joiden vaihtoehtoisilla jälkikäyttömuodoilla voidaan lisätä turvemaiden tuottamia ekosysteemipalveluja. Näihin ryhmiin kohdistuu erilaisia maankäyttöodotuksia ja -paineita.

1) Ainespuun kannattavaan tuotantoon soveltuvat turvemaat

Osahankkeen tuloksina saadaan käsitys siitä, minkälaisin menetelmin erilaisissa suometsissä voidaan siirtyä erirakenteisen metsän kasvatukseen, minkälaisin menetelmin voidaan välttää tai myöhentää suometsien kunnostusojituksia, sekä erirakenteisten suopuustojen uudistumisesta ja tuotoksesta. Osahankkeessa perustetaan koealoja erirakenteisten suometsien ja niiden ympäristö- ja monimuotoisuusvaikutusten pitkäaikaiseen seurantaan ja opetuskäyttöön. Resurssien mahdollistamissa puitteissa tuotetaan tietoa siitä miten erirakenteiskasvatus vaikuttaa kasvihuonekaasuvirtoihin sekä veden laatuun.

Kuva 1a. Valmiiksi erirakenteista kuusikkoa ykköstyyppin mustikkaturvekankaalla. Kuva: Markku Saarinen

Kuva 1b. Kuusialikasvosta kakkostyyppin mustikkaturvekankaalla. Saisiko siitä kasvatettavan puuston? Kuva: Hannu Nousiainen

2) Heikkotuottoiset turvemaat

Osahankkeen tuloksina saadaan heikkotuottoisten ojitusalueiden tyypilliset piirteet, joilla voidaan tukea niiden tunnistamista metsälain täytäntöönpanossa sekä arvio näiden alueiden kokonaispuuvarannosta ja sen käytettävyydestä. Näiden sekä sijainti-, koko-, ja kasvupaikkatyyppitietojen perusteella muodostetaan kokonaiskäsitys näiden alueiden jatkokäytön mahdollisuuksista.

Kuva 2a. Liian niukkaravinteinen ja siksi heikkotuottoinen kohde. Kuva: Juha-Pekka Hotanen

Kuva 2b. Vakavan ravinne-epätasapainon vuoksi heikkotuottoinen kohde. Kuva: Hannu Nousiainen

3) Turvetuotannosta vapautuvat suonpohjat

Osahankkeen tuloksina saadaan tietoa eri jälkikäyttövaihtoehtojen vaikutuksista suonpohjien ekosysteemipalveluihin: taloudellinen merkitys, luonnon monimuotoisuus ja ympäristövaikutukset (kasvihuonekaasutaseet ja vesistökuormitus). Työn painopiste on suonpohjien metsätalouskäytössä ja uudelleensoistamisessa. Muiden jälkikäyttömuotojen osalta tukeudutaan jo julkaistuihin tuloksiin.

4) Synteesi ja Suobarometri

Osahanke kokoaa tulokset yhteen. Tavoitteena on löytää taloudellisia ja ekologisia mittareita, joita voidaan käyttää valittaessa erilaisille soille parhaita käyttömuotoja ja metsänkäyttövaihtoehtoja. Näistä koostetaan myös Suobarometri, joka kuvaa soiden eri käyttötapojen vaikutuksia ekosysteemipalveluihin.

¹ Luonnonvarakeskus, Kaironiementie 15, 39700 Parkano

² Luonnonvarakeskus, PL 18, 01301 Vantaa

³ Luonnonvarakeskus, PL 413, 90014 Oulun yliopisto